

Asia: VN/36703/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain ja luonnonsuojelulain 70 ja 82 § muuttamisesta

Pykäläkohtainen lausunto

Metsälain 10 c § Metsän hoitamisen ja käyttämisen rajoitukset linnuston huomioon ottamiseksi

1 ESITYKSEN TAVOITE

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain (1093/1996) ja luonnonsuojelulain (9/2023) 70 ja 82 § muuttamisesta.

Esityksen taustalla on EU:n tuomioistuimen elokuussa 2025 antama ratkaisu (Voore Mets, C-784/23), jossa tuomioistuin täsmensi EU:n lintudirektiivin tulkintaa. Metsälakiin lisättäisiin metsänhakkuuta ja muuta metsätalouden harjoittamista koskevat rajoitukset ja velvoitteet linnuston huomioon ottamiseksi. Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan lisättäväksi lintujen tahallisen häirinnän kiellon soveltamisalaa rajoittava säännös, jotta kansallinen sääntely vastaisi lintudirektiivin velvoitteita.

Lausuntonani esitän luonnoksen keskeisimmistä ehdotuksista seuraavan.

2 UUSI LINNUSTON ARVIOINTIVELVOITE

Metsälakiin lisättäisiin uusi 10 c §, joka koskisi linnuston suojelua ja huomioon ottamista metsänhakkuissa ja muussa metsänkäsittelyssä. Metsän hoitamiseksi ja käyttämiseksi asetettaisiin velvoitteita ja rajoituksia, jotta lintudirektiivin 5 artiklaan sisältyvät kiellot tulisivat asianmukaisesti otetuksi huomioon.

Esitysluonnoksen velvoitteet liittyisivät käsittelyalueen linnuston arviointiin sekä arvioinnin perusteella tehtäviin ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin. Lisäksi esimerkiksi puunkorjuu kielletäisiin alueilla, joilla on runsaasti lintuja eli rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä, korvissa ja rantametsissä laissa määriteltävinä aikoina lintujen pesinnän turvaamiseksi.

Perustuslain 20 §:n näkökulmasta esityksessä ehdotetuilla metsän käyttöä ja hoitoa koskevilla rajoituksilla ja velvoitteilla tavoitteena on ympäristöperusoikeusmyönteisesti lintujen suojelu. Kyseiset rajoitukset ehdotetaan säädettäväksi lintudirektiivin edellyttämien vähimmäisvaatimusten mukaisesti.

Pidän tärkeänä, että lintudirektiivin soveltamista koskeva oikeuskäytäntö otetaan huomioon kansallisessa lainsäädännössä, mikä Voore Mets -ratkaisun näkökulmasta tarkoittaa sitä, että lintudirektiivin 5 artiklan a, b ja d kiellot (tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien ja munien tahallinen hävittäminen tai vahingoittaminen sekä lintujen tahallinen häirintä) voivat koskea myös metsänhakkuita. Näin siitakin huolimatta, että metsänhakkuiden seurauksena linnuille aiheutuva häiriö tai vahinko on ennakoitavissa oleva seuraus, ei toiminnan ensisijainen tavoite.

Toisin kuin esityksessä on todettu säädettävän lintudirektiivin edellyttämien vähimmäisvaatimusten mukaisesti, esitysluonnoksen mukaan metsälain säännöksessä ulotettaisiin metsänhakkuiden lisäksi sääntely tietyiltä osin myös muuhun metsän käyttämiseen ja hoitamiseen. Kansallisessa sääntelyssä voi olla tarkoituksenmukaista säätää vähimmäissääntelystä poiketen velvoitteita myös metsänhakkuihin läheisesti liittyvään toimintaan, mutta tämä tulisi todeta myös esityksen tavoitteissa.

Metsälain 10 c §:n 1 momentin mukaan, ennen puunkorjuuta metsän hakkaajan on arvioitava käsittelyalueen linnustoa metsätyyppin, metsän iän ja muiden saatavissa olevien tietojen perusteella.

Kaikkia puunkorjuuympäristöjä koskeva ympärivuotinen arviointivelvoite on tietoon perustuvan päätöksenteon näkökulmasta kannatettava. Ennakkoarviointien toteuttaminen edellyttää kuitenkin luotettavia tietolähteitä, kuten luonnonsuojelun tietojärjestelmiin tallennettujen tietojen sekä metsävaratietojen käyttämistä.

Kiinnitän huomiota siihen, että lintudirektiivin toteuttamisen kannalta monien lajien esiintymistä koskevat paikkatiedot eivät ole yksityiskohtaisesti annettavissa tai tiedot ovat salassa pidettäviä. Esityksen jatkovalmistelussa tulisikin selvittää käyttörajoitettujen tietojen käyttömahdollisuus metsätalouteen liittyvän suunnittelun mahdollistamiseksi sujuvasti erityisesti metsänhoitoyhdistyksille.

Esityksessä ei myöskään ilmene, millä tavalla maanomistajalla on mahdollisuus saada omistamaansa aluetta koskevat lajitiedot ja ottaa ne ennakkollisesti huomioon. Asialla on merkitystä sekä ympäristöperusoikeuden että omaisuuden suojan näkökulmista. Mikäli lajitiedon saaminen edellyttää vireillä olevaa metsän hoito- tai käyttötoimenpidettä, ei maanomistaja voi ennakkollisesti ottaa huomioon mahdollista direktiivilajin esiintymistä alueella.

Metsänhoito- tai hakkuutyön estyminen tai siirtyminen vasta metsänkäyttöilmoituksen tekemisen jälkeen lintudirektiivistä johtuvasta syystä voi aiheuttaa ylimääräisiä taloudellisia vaikutuksia suunnittelunkustannusten tai puun myyntitulojen näkökulmasta.

Pidän välttämättömänä myös maanomistajien oikeusturvan kannalta, että esitys sisältäisi oleelliset säännökset siitä, miten salassapitosäännösten estämättä lintudirektiivin huomioon ottamisen mahdollistavat tiedot ovat maanomistajan ja metsänhoito- ja käyttötyöstä vastaavien saatavilla.

3 TAHALLISUUDEN MÄÄRITTELY METSÄLAISSA

Esitetyn metsälain 10 c §:n 4 momentin mukaan metsän hoitamisen ja käyttämisen yhteydessä tapahtuvaa lintulajin yksilön tappamista tai häiritsemistä taikka lintujen pesien tai munien vahingoittamista ei pidettäisi luonnonsuojelulain 70 §:ssä tarkoitettuna tahallisenä tekona, jos metsän hoitamisen ja käyttämisen yhteydessä on noudatettu tämän pykälän 1–3 momentissa säädettyjä velvoitteita.

Kiinnitän huomiota siihen, että mikäli EU:n komission joulukuussa 2025 julkaistun ympäristöomnibusehdotuksen sisältämän, ympäristövaikutusten arviointia koskevan asetusehdotuksen mukainen sääntely hyväksytään, tulee se vaikuttamaan myös Suomen kansalliseen sääntelyyn tässä kysymyksessä. Näin ollen lainsäädäntöympäristön ennakoitavuuden kannalta ja toistuvilta samaa asiaa koskevilta muutoksilta välttymiseksi voisi olla perusteltua odottaa, miten EU:n lainsäädäntö tulee ympäristövaikutusten arvioinnin osalta muuttumaan.

Esitysluonnoksen mukaan esitetty tahallisuuden poissulkevan menettelyn (linnuston arviointi, puunkorjuun kieltoaikojen noudattaminen, pesinnän aikainen pesän vahingoitta jättäminen) noudattaminen metsän hoitamisessa tai käyttämisessä tarkoittaisi, että metsän hakkaaja ei syyllisty tahalliseen esim. pesien vahingoittamiseen tai lintulajin yksilön tappamiseen, vaikka hän tietäisi, että linnuston arvioinnissa ei ole havaittu kaikkia lintulajeja, ja vaikka hän tietäisi, että tällaisten havaitsematta jääneiden lintulajien yksilöitä varmasti tai varsin todennäköisesti metsän hoitamisen yhteydessä kuolee.

Selvää sinänsä on, että vilpittömässä mielessä olevan metsänomistajan täytyy voida luottaa siihen, että esimerkiksi pätevalta asiantuntijalta hankittu linnuston arviointia koskeva selvitys pitää paikkansa. Tätä hyväksyttävää lähtökohtaa ei tulisi kuitenkaan suoraviivaisesti kytkeä rikosoikeudelliseen tahallisuuden arviointiin niin, että selvityksen hankkiminen poistaisi metsänomistajan tahallisuuden sellaisessakin tilanteessa, jossa metsänomistajalla on itsellään parempaa tietoa kuin arvioinnin suorittaneella taholla.

Pidän ehdotettua tahallisuutta koskevaa sääntelyratkaisua poikkeuksellisenä ja tarpeettomana. Tahallisuuden arviointia ei tulisi yleensäkkään laissa kytkeä ulkoisiin seikkoihin, kuten siihen, onko tiettyjä lintu-, eläinlajeja tai ihmisten turvallisuutta edistäviä toimenpiteitä tai selvityksiä tehty.

Tilanteisiin, joissa esimerkiksi yritystoimintaan tai ajoneuvojen kuntoon liittyvissä viranomastarkastuksissa ei havaita sääntöjenvastaisuuksia tai turvallisuuspuutteita, ei muillakaan oikeudenaloilla liitetä tahallisuuden poissulkevia vastuuvapaussäännöksiä. Pidän tätä luonnollisena, koska kysymys voi olla tilanteesta, jossa tarkastuksen kohde tietää puutteesta, mutta toivoo, ettei sitä havaita. Seurauksena voi olla esimerkiksi tahallinen ajoon lähteminen epäkuntoisella mutta katsastuksessa hyväksytyllä rekka-autolla. Vaikka analogia on suhteellisen kaukaa haettua, tahallisuuden arvioinnin kannalta kysymys on vastaavasta tilanteesta kuin nyt luonnostellussa säännöksessä.

Kiinnitän ministeriön huomiota siihen, että lintudirektiivin näkökulmasta häirinnän arvioinnissa on otettava huomioon, onko toiminnasta (metsän hoidosta tai käytöstä) aiheutuva häirintä merkittävää lajin suojelutason kannalta. Näin ollen häirinnän tahallisuuden arviointi kytkeytyy häirinnän merkittävyyteen suojeltavan lajin suojelutasoon nähden, eikä näin ollen nähdäkseni ole ennakkolisesti ratkaistavissa nyt ehdotetulla tavalla.

Apulaisoikeusasiamies

Mikko Sarja

Esittelijäneuvos

Susanna Wähä

Metsälain 14 § Metsänkäyttöilmoitus

-

Metsälain 18 § Metsärikos ja metsärikkomus

-

Luonnonsuojelulain 70 § Eläinlajien rauhoitus

-

Luonnonsuojelulain 82 § Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

-

Esityksen vaikutukset

Miten arvioitte esityksen vaikutuksia (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)?

-

Muita huomioita

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Wähä Susanna
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia